

Notitie inzameling oud papier vanaf 2024 en afbouwregeling vergoeding verenigingen

Samenvatting

Deze samenvatting bevat een overzicht van de structurele jaarlijkse kosten van de huidige manier van inzamelen van oud papier en PMD-afval (PMD) versus de verwachte structurele jaarlijkse kosten van de haalbare varianten (ASD staat hierbij voor Afvalstoffendienst). Ook zijn de verwachte eenmalige kosten van de haalbare varianten opgesomd. Ten slotte zijn de voor- en nadelen van de haalbare varianten op een rij gezet.

Structurele jaarlijkse kosten huidige situatie en varianten A en B

Huidige situatie

Structurele jaarlijkse kosten inzameling oud papier (2022)

Inzet chauffeur en inzamelwagen ASD	€ 86.000
Vergoeding verenigingen	€ 60.000

Structurele jaarlijkse kosten inzameling PMD (2022)

Inzameling door ASD: wagen, chauffeur en belader(s)	€ 400.000
Meerkosten verbranding vervuild PMD	€ 80.000
Minderopbrengst vervuild PMD	€ 200.000

Totaal structurele kosten inzameling oud papier en PMD	€ 826.000
--	------------------

A. Inzameling oud papier in nieuwe, extra minicontainer (PMD blijft in minicontainers)

Structurele jaarlijkse kosten inzameling oud papier

Inzamelkosten: voertuig, chauffeur en belader(s)	€ 315.000 - € 375.000
--	-----------------------

Structurele jaarlijkse kosten inzameling PMD (2022):

Inzameling door ASD: wagen, chauffeur en belader(s)	€ 400.000
Meerkosten verbranding vervuild PMD	€ 80.000
Minderopbrengst vervuild PMD	€ 200.000

Totaal	€ 995.000 - € 1.055.000
--------	--------------------------------

B. Inzameling oud papier in minicontainer, inzet PMD-container als papiercontainer, PMD in zakken

Structurele jaarlijkse kosten inzameling oud papier

Inzameling door ASD: wagen, chauffeur en beladers	€ 315.000 - € 375.000
---	-----------------------

Structurele jaarlijkse kosten inzameling PMD

Inzameling door ASD: wagen, chauffeur en belader(s)	€ 600.000
Meerkosten verbranding vervuild PMD	€ 40.000 - € 55.000
Minderopbrengst vervuild PMD	€ 100.000 - € 140.000
Aanschaf PMD-zakken	€ 75.000

Totaal	€ 1.130.000 - € 1.245.000
--------	----------------------------------

Totale structurele kosten per jaar, huidige situatie versus voorgestelde variant B (met loslaten tarief PMD-afval)

Afvalstroom	Huidige situatie	Variant B, vanaf 2024
Oud Papier	€ 140.000	€ 315.000 - € 375.000
PMD-afval	€ 680.000	€ 815.000 - € 870.000
Totaal	€ 826.000	€ 1.130.000 - € 1.245.000

Eenmalige kosten varianten A en B

Variant A

Aanschafkosten nieuwe minicontainers, incl. chips	€ 715.000
Uitzetkosten minicontainers	€ 350.000

Variant B

B1 Omwisselen deksel minicontainer PMD -> papier	€ 125.000
B2 Sticker deksel minicontainer maken en verspreiden	€ 20.000

Voor- en nadelen varianten A, B1 en B2

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de voor- en nadelen van de varianten A, B1 en B2:

Voor- en nadelen	Variant A	Variant B1	Variant B2	Toelichting
Investeringskosten en kapitaallasten	min	plus / min	plus	Verschil tussen container / deksel / sticker.
Variabele kosten	plus	min	min	Zakken en communicatie.
Service	plus	plus / min	plus / min	Service en gemak aan huis.
Aantal containers bij woning	min	min	min	Voldoende ruimte voor derde container?
Vervuiling / afkeur	min	plus	plus	Risico op vervuiling met containers ten opzichte van doorzichtige PMD-zakken.
Straatbeeld	plus	plus / min	plus / min	Zakken geeft een minder fraai beeld dan minicontainers.
Eenduidigheid	plus	plus / min	plus / min	3 containers versus mix containers met zakken
Aanbiedplaatsen containers en zakken	plus / min	plus	plus	Makkelijker locaties te vinden om zakken aan te bieden

1. Inleiding

De inzameling van oud papier in de gemeente Heusden vindt al jaren plaats met hulp van vrijwilligers. De Afvalstoffendienst van de gemeente 's-Hertogenbosch (hierna: Afvalstoffendienst) levert de inzamelvoertuigen met chauffeurs en verschillende verenigingen, scholen en kerken zorgen voor de beladers die het oud papier in het inzamelvoertuig laden. Het oud papier wordt 'los' (gebundeld of in dozen) aangeboden. De inzameling van het oud papier vindt plaats in de avonden en weekenden (zaterdagochtend). De verenigingen ontvangen een vergoeding voor de inzameling van het oud papier.

Inzamelbedrijven moeten zorgdragen voor een veilige werkomgeving voor vrijwilligers en zijn juridisch aansprakelijk. Voor personeel en met name vrijwilligers kan werken met zwaar materieel gevaarlijk zijn en het vraagt vakbekwaamheid. Ook al zijn er in de gemeente Heusden veel vrijwilligers die al jaren oud papier inzamelen, toch zijn er ook veel vrijwilligers die slechts af en toe (soms zelfs slechts eenmaal per jaar) oud papier inzamelen. De inzameling in de wintermaanden in het donker verhoogt dit risico nog eens, ook voor vrijwilligers met jarenlange ervaring. In Nederland gebeuren er nog steeds incidenten en bijna-incidenten met vrijwilligers. Ook bij de Afvalstoffendienst zijn er de afgelopen jaren enkele incidenten geweest. De zorgen om de veiligheid nemen daarom toe en steeds meer inzamelaars stoppen met de inzet van vrijwilligers. Ook de Afvalstoffendienst heeft aangegeven de inzameling met vrijwilligers na 2023 niet meer te willen en kunnen voortzetten. Zie hiervoor de brief in de bijlage.

Dit betekent concreet dat er vanaf 2024 een andere manier moet worden gevonden voor de inzameling van het oud papier. Ook betekent het dat de vergoeding voor de inzamelende verenigingen wegvalt na 2023.

In deze notitie wordt ingegaan op verschillende alternatieve inzamelwijzen voor oud papier. Daarbij wordt ook ingegaan op de (on)mogelijkheden, de voor- en nadelen en de financiële consequenties van deze alternatieven. Aan de hand hiervan wordt een voorstel gedaan voor de wijze van inzameling van oud papier vanaf 2024.

Noot: de verenigingen zamelen het oud papier in bij de laagbouw, de grondgebonden woningen. De varianten in deze notitie zijn gebaseerd op inzameling bij de laagbouw. Ook bij hoogbouw, de appartementen, wordt papier ingezameld. Deels gebeurt dit door verenigingen en loopt dit mee in de losse inzameling. Deels zamelt alleen de Afvalstoffendienst hier in, met rolcontainers. Aan de hoogbouw is een aparte paragraaf gewijd.

Daarnaast wordt in deze notitie ook een voorstel gedaan voor een mogelijke afbouwregeling van de vergoeding voor verenigingen die op dit moment het oud papier in de gemeente Heusden helpen inzamelen.

2. Samenwerking met de Afvalstoffendienst

Sinds 2004 heeft de gemeente voor de inzameling van oud papier een samenwerking met de Afvalstoffendienst. In 2017 heeft de Afvalstoffendienst het uitsluitend recht verkregen voor de inzameling van alle huishoudelijk afval (behalve textiel), voor een periode van vijf jaar. Ook de inzameling van oud papier valt hieronder. In 2022 is het uitsluitend recht verlengd, voor onbepaalde tijd. Onder het uitsluitend recht hangt een overeenkomst voor onbepaalde tijd, waarbij voor beide partijen de mogelijkheid bestaat om de samenwerking, met inachtneming van een vastgelegde opzegtermijn, op te zeggen.

De wijze van uitvoering en andere werkafspraken zijn vastgelegd in een uitvoeringsprotocol, dat onderdeel uitmaakt van de overeenkomst. In het protocol is opgenomen dat inzameling van oud papier plaats vindt met vrijwilligers. Het uitvoeringsprotocol is een dynamisch document dat in overleg kan worden aangepast. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door ontwikkelingen in wet- en regelgeving of beleidswijzigingen, zoals nu het geval is bij de inzameling van oud papier.

In de nu ontstane situatie is geen sprake van het door de Afvalstoffendienst opzeggen van een deel van de inzameling, de Afvalstoffendienst heeft alleen aangegeven te stoppen met de inzameling met hulp van vrijwilligers.

De intentie van het verlenen van het uitsluitend recht aan en de samenwerking met de Afvalstoffendienst is om te zorgen voor een goede en continue inzameling van huishoudelijk afval in onze gemeente. Dit geldt ook voor de inzameling van het oud papier. Uit gesprekken met andere gemeenten en met een commercieel bedrijf is gebleken dat overstappen naar een ander inzamelbedrijf een optie kan zijn maar op de lange termijn geen zin heeft, omdat hier dezelfde ontwikkelingen (niet meer willen inzamelen met vrijwilligers) een rol (gaan) spelen. Of overstappen, voor een beperkt aantal jaren, echt zin zou hebben, zou pas blijken na het doorlopen van een aanbesteding.

In deze notitie wordt dan ook uitgegaan van inzameling van oud papier door de Afvalstoffendienst, met eigen medewerkers.

3. Huidige financiële situatie: kosten en opbrengsten

Hieronder zijn de jaarlijkse kosten weergegeven van de huidige manier van inzameling van het oud papier, bij laagbouwaansluitingen, door de Afvalstoffendienst en verenigingen.

Papier met verenigingen en Afvalstoffendienst

Inzet chauffeur en inzamelwagen ASD	€ 86.000
Vergoeding verenigingen	€ 60.000
Totaal	€ 146.000

Voor de verwerking van het oud papier is een apart contract afgesloten met Peute Recycling. Dit contract heeft een looptijd tot maximaal eind 2026. Voor het verwerkte oud papier ontvangt de gemeente een variabele opbrengst, die fluctueert met de marktprijs. Daarbij is een bodemtarief afgesproken van € 65 per ton. De opbrengsten zijn hierdoor per jaar verschillend. Een overzicht van de opbrengst van de afgelopen vier jaren:

2022: € 330.000

2021: € 215.000

2020: € 117.000

2019: € 169.000

4. Inzameling oud papier vanaf 2024

Er zijn in theorie heel veel verschillende varianten denkbaar om oud papier in te zamelen zonder vrijwilligers. Gedacht kan worden aan los inzamelen, inzamelen in minicontainers, ondergrondse perscontainers of afzetcontainers in combinatie met inzameling door de week overdag of in de avonden en weekenden. Samen met de Afvalstoffendienst zijn deze (combinaties van) varianten bekeken. Veel van deze (combinaties van) varianten zijn, om verschillende redenen, niet uitvoerbaar gebleken. Deze varianten worden hierna, onderbouwd met argumenten, op voorhand al uitgesloten.

Veilig en gezond werken. Artikel 7:658 van het Burgerlijk wetboek stelt dat de werkgever een zorgplicht heeft voor zijn werknemers. De Afvalstoffendienst is verantwoordelijk voor de veiligheid op de werkplek. Het los laden van papier veroorzaakt risico's op ongezond werken. Het laden van oud papier verpakt in dozen is niet meer van deze tijd. Naast veilig werken heeft de Afvalstoffendienst een duurzame gezonde werkplek als uitgangspunt voor haar medewerkers. Daarom beperkt de Afvalstoffendienst de fysieke belasting van haar medewerkers, door zo veel als mogelijk te mechaniseren. Het is daarom voor de Afvalstoffendienst niet mogelijk om het oud papier los (gebundeld en/of in dozen) in te zamelen, zoals de verenigingen nu doen.

Onderzocht is of er andere inzamelbedrijven zijn die wél oud papier op deze manier willen en kunnen inzamelen. Uit mondelinge gesprekken met andere gemeenten en met een commercieel inzamelbedrijf blijkt dat er misschien commerciële bedrijven zijn die dit wellicht willen doen. Daarbij werd direct de kanttekening gemaakt dat ook deze bedrijven dit niet voor langere termijn willen doen, maar slechts hooguit voor enkele jaren. Definitief uitsluitsel is pas te verkrijgen wanneer een aanbesteding zou worden doorlopen. Gezien echter het gering aantal te verwachten inschrijvers en de verwachting dat dit slechts een oplossing zou zijn voor enkele jaren wordt het realistisch geacht om deze optie op voorhand af te laten vallen.

- ⇒ **Uitgangspunt: het 'los' laden van oud papier (gebundeld en/of in dozen) vindt vanaf 2024 niet meer plaats.**

Moment van inzameling. Daarnaast zorgt inzameling in de avonden en weekenden voor een verhoging van de kosten door een financiële opslag conform de CAO-regeling, variërend van 25 tot 75% (afhankelijk van het moment). Dit percentage komt bovenop de kosten die bij de verschillende haalbare varianten worden genoemd. Daarom valt deze optie op voorhand af.

- ⇒ **Uitgangspunt: inzameling van oud papier vindt vanaf 2024 plaats door de week, overdag.**

Hierna volgen een aantal alternatieven die wel haalbaar zijn danwel een nadere toelichting behoeven.

Noot: Bij de genoemde kosten wordt uitgegaan van inzameling met achterladers. Inzameling van minicontainers kan ook gebeuren door zijladers, waarbij één belader minder nodig is. De kosten kunnen dan wijzigen, waarbij geldt dat een zijlader duurder is dan een achterlader en minder beladers leidt tot minder personele kosten. De mogelijke inzet van zijladers is afhankelijk van de beschikbaarheid van de voertuigen en de interne planning van de Afvalstoffendienst. Dit zal na besluitvorming verder worden onderzocht.

A. Inzameling oud papier in nieuwe, extra minicontainer (PMD blijft in minicontainers)

Iedere laagbouwaansluiting ontvangt in deze variant een derde minicontainer (naast de minicontainers die men al heeft voor GFT-en PMD-afval). De inzameling van het PMD-afval wijzigt niet.

Voor- en nadelen

Het voordeel van een minicontainer voor oud papier is dat het makkelijker is voor inwoners om het oud papier een aantal weken te bewaren voordat de inzameldag plaats vindt, dan wanneer er geen inzamelmiddel beschikbaar is. Dat zou er toe kunnen leiden dat er meer papier wordt gescheiden en er minder papier bij het restafval of in de PMD- en GFT-container belandt.

Ook is het makkelijker voor inwoners om hun oud papier op de inzameldag aan te bieden; een minicontainer naar de straat rijden is minder zwaar dan losse dozen of bundels papier sjouwen.

Een nadeel is dat er altijd een minicontainer bij inwoners op het eigen terrein staat, die ruimte inneemt, ook als deze leeg is. Echter, alleen net na de inzameldag is de container leeg, maar deze wordt vrij snel weer gevuld door vrijkomend oud papier. Dat oud papier zou, als er geen minicontainer zou zijn, ook ergens, los, opgeslagen moeten worden en ruimte in beslag nemen.

Een ander nadeel is dat de minicontainer voor oud papier vervuild zou kunnen raken met ander afval, zoals nu ook bij de GFT- en PMD-containers gebeurt. Ervaringen bij andere gemeenten laten echter zien dat vervuiling van papiercontainers in de praktijk erg meevalt. Dit komt omdat oud papier een schone, droge afvalstroom is, wat minder uitnodigt om te vervuilen met vies, nat restafval. Ook bestaat de gescheiden inzameling van oud papier al heel erg lang, in tegenstelling tot de gescheiden inzameling van PMD-afval.

Kosten

Structurele jaarlijkse kosten inzameling oud papier

Inzamelkosten: voertuig, chauffeur en belader(s)	€ 315.000 - € 375.000
Totaal	€ 315.000 - € 375.000

Structurele jaarlijkse kosten inzameling PMD in minicontainers

Inzameling door ASD: wagen, chauffeur en belader(s)	€ 400.000
Meerkosten verbranding vervuild PMD	€ 80.000
Minderopbrengst vervuild PMD	€ 200.000
Totaal	€ 680.000

Eenmalige kosten

Aanschafkosten nieuwe minicontainers, incl. chips	€ 715.000
Uitzetkosten minicontainers	€ 350.000

Het is lastig om nu al exact in te schatten hoeveel tijd de inzameling in deze variant in beslag zal nemen. Inzameling met minicontainers is wezenlijk anders en heeft een ander tijdsbeslag dan het los laden van oud papier. De genoemde structurele jaarlijkse kosten voor de inzameling van oud papier zijn daarom weergegeven met een marge. Het laagste bedrag is berekend op basis van de huidige inzamelwijken en is daarbij gebaseerd op aannames over bijvoorbeeld aanbiederpercentage van de minicontainers en benodigde tijd per route. Het hoogste bedrag is gebaseerd op de, deels vergelijkbare, inzameling van PMD-containers, met aannames over aanbiederpercentage van de papiercontainer.

Bij het aanschaffen en uitzetten van nieuwe minicontainers is uitgegaan van ca. 17.500 laagbouwaansluitingen (op basis van het huidige aantal uitstaande PMD-containers).

B. Inzameling oud papier in minicontainer, inzet PMD-container als papiercontainer, PMD in zakken

De grijze PMD-container wordt gebruikt voor het oud papier. Het PMD-afval wordt ingezameld in speciale doorzichtige PMD-zakken.

Voor- en nadelen

Ook in deze variant gelden de voor- en nadelen van een minicontainer voor oud papier ten opzichte van het los bewaren en aanbieden van oud papier.

PMD-afval

Nedvang, die aan gemeenten de vergoedingen voor verpakkingsafval uitkeert uit het Afvalfonds Verpakkingen, heeft bepaald dat er slechts 15% vervuiling (ander afval) in een vracht (complete inhoud van een inzamelvoertuig) aanwezig mag zijn. In 2022 is een nieuw, strenger, acceptatieprotocol opgesteld voor aangeleverd PMD-afval dat in aanmerking komt voor vergoeding. De Afvalstoffendienst heeft daarom vanaf oktober 2022 de controles op het aangeleverde PMD-afval op de overslaglocatie fors moeten aanscherpen. Momenteel zien we hierdoor zeer veel afkeur van complete PMD-vrachten (de helft tot twee derde van alle PMD-vrachten) uit onze gemeente. Afgekeurde vrachten PMD-afval leiden tot extra verwerkingskosten. De verwerking van (goedgekeurd) PMD-afval kost niets. Afgekeurd PMD-afval daarentegen wordt verbrand als restafval, waarvoor verwerkingskosten en afvalbelasting moeten worden betaald. Als de trend van het eerste kwartaal van 2023 zich voortzet leidt dit in 2023 tot een totaal aan extra kosten van ca. € 80.000.

Daarnaast leidt de afkeur van PMD-afval tot een derving van inkomsten. Voor goedgekeurd PMD-afval ontvangt de gemeente uit het Afvalfonds Verpakkingen een vergoeding. In 2022 was deze vergoeding € 218 per ton (de vergoeding voor 2023 is nog niet bekend). Op basis van de huidige afkeur leidt dit in 2023 tot een totaal aan gederfde inkomsten van ca. € 200.000.

Nedvang heeft gemeld de eisen met betrekking tot afkeur zelfs nog scherper te gaan stellen (10% toegestane vervuiling). Als er niets wijzigt in onze inzamelresultaten leidt dit dus tot nog meer kosten en nog minder vergoeding.

Een oplossing voor het deels voorkomen van afkeur van het PMD-afval kan liggen in de omschakeling naar inzameling van PMD-afval in zakken, als de PMD-container wordt ingezet als papiercontainer. Het inzamelmiddel zakken leent zich nu eenmaal minder goed voor het afvullen met restafval en andere stoorstoffen, in tegenstelling tot de minicontainers. De speciale PMD-zakken die hiervoor worden ingezet zijn bovendien doorzichtig, waardoor het voor de inzamelaar makkelijker zichtbaar is als er verkeerd afval in de zak zit. De inzamelaar laat deze zakken staan waardoor zij niet in het inzamelvoertuig belanden en niet leiden tot afkeur. Dit levert een kostenbesparing op doordat minder afgekeurd PMD-afval hoeft te worden verbrand als restafval (minder verwerkingskosten en minder afvalbelasting). Ook zijn de gederfde inkomsten door afgekeurd PMD-afval minder groot (we ontvangen een hogere vergoeding).

Een voorzichtige inschatting is dat er wellicht 30 tot 50% minder afkeur kan resulteren bij de omschakeling naar PMD-zakken. Dat betekent dus 30 tot 50% minder aan extra kosten en 30 tot 50% meer vergoeding dan wanneer de huidige lijn van afkeur zich doorzet.

Een nadeel van de inzameling van PMD-afval in zakken is dat deze zakken (met verkeerd afval) in de openbare ruimte blijven liggen. De zakken zijn anoniem, het is niet te achterhalen wie deze aan straat heeft aangeboden. Inwoners zullen niet zo snel geneigd zijn om de vervuilde, niet-ingezamelde PMD-zak weer naar binnen te halen. De PMD-zakken die blijven liggen zorgen voor een vervuild straatbeeld en zullen dus (uiteindelijk) wel moeten worden opgeruimd. Deze taak komt dan terecht bij de gemeentelijke Buitendienst. De Buitendienst heeft hiervoor momenteel geen capaciteit. Bij deze variant zal er dus wel capaciteit en dus budget beschikbaar moeten worden gesteld. Hoe hoog dit budget moet zijn is nog niet bekend, dat zal pas zichtbaar worden als conform deze variant wordt ingezameld.

Vóór de invoering van het omgekeerd inzamelen werd het PMD-afval ook ingezameld in zakken. Ook toen bleven er wel eens zakken staan. Omdat er toen op de overslaglocatie nog niet of nauwelijks werd gecontroleerd op vervuiling, is een goede onderbouwing van de opruimkosten niet te maken.

Een ander nadeel is dat, vooral wanneer wordt gewerkt met zogenaamde kroonringen aan lantaarnpalen, de kans aanwezig is dat PMD-afval niet alleen op de inzameldag op straat wordt aangeboden, maar gedurende de hele week.

Ten slotte vindt de inzameling van PMD-afval momenteel plaats met een zijlader (voertuig en chauffeur). De arm van de zijlader tilt de containers op en leegt ze. Inzameling van PMD-afval in zakken gebeurt met een achterlader (voertuig, chauffeur en twee beladers). De beladers gooien de zakken in het voertuig. Dit zorgt voor een stijging van de inzaamkosten.

Tarief

Momenteel betalen inwoners een tarief per lediging van hun PMD-container. Dit doet recht aan het principe 'de vervuiler betaalt'. Bij de omschakeling naar PMD-zakken moet, als het de wens is om dit principe in stand te houden, een tarief worden ingesteld voor PMD-zakken. De hoogte van dit tarief zou nader moeten worden berekend en bepaald.

Daarbij moet ook worden bepaald hoe de zakken worden verspreid aan de inwoners en hoe dus dit tarief in rekening wordt gebracht. Als de gemeente dit zelf wil doen, bijvoorbeeld online laten bestellen en bezorgen, of afhalen via de gemeentebalies, moet hiervoor financieel en administratief een en ander worden ingericht en geregeld.

Er kan ook voor worden gekozen om inwoners de PMD-zakken te laten kopen in de supermarkten. Voor de logistiek en afdracht van de hiermee ontvangen bedragen moeten dan afspraken worden gemaakt met supermarkten. Niet bekend is of iedere supermarkt hiervoor open staat. Risico hierbij is dat inwoners van de gemeente Heusden PMD-zakken halen bij (supermarkten in) andere gemeenten, waar ze gratis zijn. Op die manier loopt de gemeente dus alsnog inkomsten mis.

Het loslaten van het principe 'de vervuiler betaalt' is ook een mogelijkheid. De kosten voor de inzameling van het PMD-afval, die nu grotendeels verdisconteerd zijn in het tarief per containerlediging, moeten dan worden opgenomen in het vastrecht. Daarbij betaalt iedereen, behoudens het onderscheid in één- en meerpersoonshuishoudens, hetzelfde, ongeacht de hoeveelheid PMD-afval er (per huishouden) wordt aangeboden.

Bij dit nul-tarief is de verspreiding makkelijker, PMD-zakken kunnen dan gratis worden afgehaald bij bijvoorbeeld gemeentehuizen en milieustraat. Er zijn in deze variant wel extra kosten voor de PMD-zakken, wanneer deze gratis zijn zullen er altijd meer van gebruikt worden. De kosten voor het verstrekken van PMD-zakken moeten worden gedekt door het vastrecht.

Financiën

Structurele jaarlijkse kosten oud papier in minicontainer

Inzameling door ASD: wagen, chauffeur en beladers	€ 315.000 - € 375.000
Totaal	€ 315.000 - € 375.000

Structurele jaarlijkse kosten inzameling PMD in zakken

Inzameling door ASD: wagen, chauffeur en belader(s)	€ 600.000
Meerkosten verbranding vervuild PMD	€ 40.000 - € 55.000
Minderopbrengst vervuild PMD	€ 100.000 - € 140.000
Totaal	€ 740.000 - € 795.000

Jaarlijkse kosten PMD-zakken, bij gratis verstrekking

Aanschaf PMD-zakken	€ 75.000
Verspreiding PMD-zakken	PM

Herkenbaarheid minicontainer als papiercontainer

Wanneer de PMD-container wordt ingezet als papiercontainer, is het noodzakelijk om ervoor te zorgen dat de container als zodanig herkenbaar is. Hiervoor zijn twee mogelijkheden.

B1 Deksel vervangen door blauw deksel.

De grijze container was vóór het omgekeerd inzamelen in gebruik als restafvalcontainer. Vanaf de invoering van het omgekeerd inzamelen wordt deze container gebruikt als PMD-container. Wederom een wijziging van de grijze PMD-container, naar papiercontainer dit keer, kan voor inwoners verwarrend zijn. Het kan dan helpen om het deksel te vervangen door een blauw deksel. Op deze manier is de container beter herkenbaar als papiercontainer.

Kanttekening daarbij is wel dat er nog oude containers uitstaan, die al jaren geleden zijn uitgezet en van een ander type zijn. Op deze oude containers kan geen blauw deksel (van het huidige in gebruik zijnde type deksel) worden gemonteerd. Deze containers zullen dan in zijn geheel moeten worden vervangen, wat tot extra kosten leidt. Om hoeveel containers het gaat is niet bekend.

B2 Sticker op deksel

Omdat het vervangen van deksels een relatief dure oplossing is, kan er ook voor worden gekozen om een sticker uit te reiken aan de inwoners die zij zelf op hun containerdeksel kunnen plakken. Bij de omzetting van de restafvalcontainer naar PMD-container is dit ook zo gedaan. Naast dat dit veel goedkoper is dan het vervangen van de deksel, is een bijkomend aspect dat dit duurzamer is dan het vervangen van (veelal nog goede) deksels.

Nadeel is dat de container met een sticker minder duidelijk herkenbaar is als papiercontainer dan wanneer de container een blauw deksel heeft. Dit kan ertoe leiden dat er, zeker in het begin, toch nog PMD-afval belandt in de papiercontainer.

Financiën

Eenmalige kosten

Omwisselen deksel minicontainer PMD -> papier	€ 125.000
óf:	
Sticker deksel minicontainer maken en verspreiden	€ 20.000

C. Inzameling oud papier in ondergrondse perscontainers

In deze variant worden op verschillende plaatsen in de wijken ondergrondse containers voor oud papier geplaatst. De Afvalstoffendienst maakt deze containers leeg. Er vindt in deze variant géén huis-aan-huis inzameling plaats.

Voor- en nadelen

Oud papier en karton is een volumineuze stroom. Er zullen daarom ondergrondse containers moeten worden geplaatst die beschikken over een persmechanisme. Deze perscontainers hebben een grotere capaciteit, maar zijn wel duurder in aanschaf dan reguliere ondergrondse containers. De inzameling hoeft daarentegen, vanwege de grotere capaciteit, naar verwachting minder frequent plaats te vinden dan bij reguliere ondergrondse containers, dus de inzaamkosten zullen in verhouding lager zijn.

De uitdaging hierbij is om voldoende locaties te vinden waar deze containers kunnen worden geplaatst. De beschikbare (ondergrondse) ruimte is schaars. Ook moet er vanwege hittestress/ klimaatadaptatie zuinig worden omgegaan met openbaar groen; we willen groen niet zonder meer opofferen voor ondergrondse containers.

Daarbij komt dat het serviceniveau voor de inwoners daalt; zij moeten in deze variant zelf hun (zware) oud papier gaan wegbrengen.

Ten slotte is de kans groot dat de containers vervuild raken met ander afval. De containers zijn immers vrij toegankelijk.

Het gebruik van ondergrondse perscontainers voor de inzameling van oud papier wordt vooral toegepast in grote steden, in de binnenstad, en bij hoogbouwlocaties waar het lastig of onmogelijk is om minicontainers of verzamelcontainers te plaatsen en/of waar de bebouwingsdichtheid hoog is. Ook zien we bij andere gemeenten dat ondergrondse perscontainers vooral worden geplaatst ter vervanging van bestaande bovengrondse of reguliere ondergrondse containers. Deze constructie wordt eigenlijk nergens toegepast in het hele grondgebied van gemeenten, het is altijd een aanvulling op een andere inzaamwijze.

Kosten

De kosten van aanschaf van één ondergrondse perscontainer worden ingeschat op ca. € 25.000. Dit is exclusief werkvoorbereiding en plaatsen.

De inschatting is dat er een fors aantal containers geplaatst moet worden. Op dit moment is niet bekend hoeveel containers dit zouden moeten zijn. In de afvalbranche is een richtlijn/vuistregel één ondergrondse perscontainer per 450 huishoudens met lediging eenmaal per week. Er zouden dan ca. 40 ondergrondse perscontainers nodig zijn. Ter vergelijking: voor restafval staan er verspreid over de gemeente ca. 90 containers. De loopafstanden worden met slechts 40 containers erg groot. Er zouden vanwege een acceptabele loopafstand dan ook meer dan 40 containers geplaatst moeten worden, wellicht ook 90 stuks.

Het plaatsen van 90 ondergrondse perscontainers vergt een investering van ca. € 1 mln. tot € 2,7 mln. (exclusief voorbereiding en plaatsen).

Daar bovenop komen dan nog de ledigingskosten. Uitgaande van één lediging per week van alle 90 ondergrondse perscontainers, betekent dit een jaarlijkse kostenpost van ca. € 130.000.

De conclusie is dat deze variant een aanvulling zou kunnen zijn op een alternatieve manier van inzaamen (voor bijvoorbeeld de hoogbouw, zie verderop), maar geen volwaardige variant.

D. Inzameling oud papier in afzetcontainers

In deze variant plaatst de Afvalstoffendienst met een bepaalde frequentie op verschillende locaties (bijvoorbeeld scholen) een grote afzetcontainer, die aan het eind van de dag weer wordt opgehaald. Ter vergelijking: in de huidige situatie wordt er maandelijks bij twee scholen een afzetcontainer geplaatst en aan het eind van de dag weer opgehaald.

Overwegingen

Ook in deze variant daalt het serviceniveau voor inwoners, omdat zij hun oud papier zelf moeten wegbrengen. Het serviceniveau daalt echter nog meer dan in variant C omdat deze maandelijks geplaatste containers niet 24/7 bereikbaar zijn zoals de ondergrondse perscontainers.

Dit type container kan niet zonder toezicht worden geplaatst in de openbare ruimte. Er zal personeel bij moeten staan om te controleren wat er door inwoners gebracht wordt.

De conclusie is dat ook deze variant een aanvulling zou kunnen zijn op een alternatieve manier van inzamelen, maar geen volwaardige variant. Daarom is deze variant financieel niet verder uitgewerkt.

Een optie zou kunnen zijn om de afzetcontainers bij scholen, verenigingen, sportclubs, e.d. neer te zetten, op hun terrein. Op deze manier kunnen deze verenigingen nog een centje bijverdienen. Dit komt terug in het hoofdstuk over de afbouwregeling van de vergoeding voor verenigingen.

5. Hoogbouw

In de genoemde inzamelvarianten is steeds uitgegaan van de situatie voor de laagbouw. Daarnaast is er natuurlijk ook nog een fiks aantal appartementengebouwen, met in totaal zo'n 2.000 woningen. Bij een aantal van deze locaties bevindt zich nu een verzamelcontainer (rolcontainer) voor oud papier, die door eigen medewerkers van de Afvalstoffendienst wordt leeggemaakt. Deze manier van inzamelen kan gewoon blijven voortbestaan.

Bij andere appartementengebouwen, waar geen rolcontainer staat, wordt het oud papier nu ook los ingezameld door vrijwilligers. Omdat de inzameling met vrijwilligers stopt, zal ook voor deze appartementengebouwen een andere oplossing moeten worden gevonden. Het gaat om 38 locaties. Waar mogelijk zal een rolcontainer worden geplaatst, dat is de meest goedkope oplossing. Dit is echter niet altijd mogelijk, omdat er bij hoogbouw niet altijd in pandige containerruimte of eigen terrein beschikbaar is. Losse rolcontainers in de openbare ruimte plaatsen is lastig en niet gewenst.

Bij locaties waar het niet mogelijk is om een rolcontainer te plaatsen, is het enige alternatief het plaatsen van een ondergrondse (pers)container. De kosten voor de aanschaf van één ondergrondse perscontainer bedragen zoals eerder gemeld ca. € 25.000 (exclusief werkvoorbereiding en plaatsing). Daarbij komen nog de ledigingskosten. De ledigingskosten zijn afhankelijk van factoren als hoeveelheid per aansluiting en aantal locaties (ten behoeve van het bepalen van de route en bijbehorende kosten). De locaties van de ondergrondse (pers)containers zullen zoveel mogelijk gecentreerd worden om de kosten te beperken. Tegelijkertijd moeten ook de bewoners van hoogbouw eenvoudig en op een acceptabele afstand hun oud papier kunnen aanbieden.

Bij de ondergrondse restafvalcontainers is, bij de invoering van het omgekeerd inzamelen, een huur-/koopconstructie toegepast met de Afvalstoffendienst. In deze constructie huurt gemeente Heusden de ondergrondse containers van de Afvalstoffendienst en heeft de gemeente zelf de betonputten aangeschaft. De Afvalstoffendienst is bereid een dergelijke constructie ook te overwegen bij het plaatsen van ondergrondse perscontainers voor oud papier bij hoogbouw, als het aantal containers en de locaties bekend zijn.

Ter vergelijking: de huidige kosten van inzameling oud papier bij hoogbouw bedragen ca. € 30.000 per jaar.

6. Vergoedingen verenigingen

Overeenkomsten

De gemeente en de verenigingen hebben overeenkomsten voor de inzameling van het oud papier. De huidige overeenkomsten hebben een looptijd tot en met 31 december 2023.

Themabijeenkomst gemeenteraad

Op 28 februari 2023 is de gemeenteraad tijdens een themabijeenkomst geïnformeerd over de ontstane situatie. Tijdens deze bijeenkomst is de vraag gesteld of raadsleden van mening zijn dat de gemeente de verenigingen moet compenseren als de vergoeding wegvalt. Hierover waren de meningen verdeeld. Argumenten om dit wel te doen waren er vanwege de jarenlange goede samenwerking die ineens wegvalt waardoor de verenigingen financieel in de problemen kunnen komen. Er waren ook argumenten om niet te compenseren, dit zou immers niet eerlijk zijn tegenover andere verenigingen, die geen oud papier inzamelen en zelf (moeten) zorgen voor een gezonde financiële situatie.

Communicatie naar verenigingen

Alle verenigingen zijn eind februari 2023, net vóór de themabijeenkomst van de raad, per brief geïnformeerd over het besluit van de Afvalstoffendienst om te stoppen met de inzameling met vrijwilligers vanaf 2024.

Daarnaast is op 3 april 2023 een informatieavond georganiseerd voor de verenigingen, waarin de situatie nog eens is toegelicht en er ruimte was voor vragen en opmerkingen.

Alternatieve inkomsten voor verenigingen

Er is onderzoek gedaan naar alternatieve inkomsten voor verenigingen. Activiteiten die verenigingen zelf kunnen organiseren, zonder tussenkomst van de gemeente, zijn de inzameling van statiegeldflesjes en -blikjes en frietvet. Dit zorgt voor inkomsten, hoewel de opbrengst vele malen lager is dan de opbrengst die zij nu ontvangen voor de inzameling van oud papier.

Er is ook gekeken naar werkzaamheden die verenigingen voor de gemeente zouden kunnen uitvoeren, zoals bijvoorbeeld het beheer van een sporthal. Hieraan zitten echter veel haken en ogen. Vrijwilligers zijn in deze situatie werknemers van de gemeente, wat de gezagsverhouding en juridische aansprakelijkheid verandert en waarvoor veel dingen geregeld moeten worden. Bovendien verliest de gemeente hiermee de regie op het beheer van een dergelijke sporthal en kan de continuïteit in gevaar komen. Dit is voor de gemeente daarom geen wenselijke constructie. Tijdens de bijeenkomst op 3 april was slechts een enkele vereniging enthousiast over deze optie. Andere verenigingen gaven aan hiervoor waarschijnlijk niet voldoende vrijwilligers te kunnen vinden, bijvoorbeeld omdat het beheer van een sporthal zeer arbeidsintensief is en er bijvoorbeeld ook schoonmaakwerkzaamheden moeten worden uitgevoerd.

Dit gold ook voor de optie om als vereniging zelf oud papier in te zamelen en hiervoor zelf een contract af te sluiten met een inzamelaar/verwerker. Er was over het algemeen niet het vertrouwen dat verenigingen dit zelf kunnen regelen en/of een inzamelaar/verwerker zouden kunnen vinden die deze constructie wil aangaan. In het kader van een doelmatige afvalinzameling is deze constructie voor de gemeente niet gewenst.

Een andere optie zou eventueel kunnen zijn om oud papier in te zamelen middels maandelijks te plaatsen afzetcontainers bij verenigingen, als aanvulling op de inzameling met minicontainers. In dit geval moeten inzamelvergunningen worden verstrekt aan deze verenigingen. In het kader van een doelmatige afvalinzameling zijn er wel grenzen aan het aantal te verstrekken vergunningen. Dit is analoog aan de huis-aan-huis inzameling van textiel; ieder jaar wordt aan een aantal verenigingen en verspreid over de kernen een inzamelvergunning verstrekt om huis-aan-huis textiel in te zamelen.

Een wel mogelijk en haalbaar alternatief is het aangaan van een zogenaamd 'Schoonconvenant' met de gemeente. Een vereniging verbindt zich hiermee aan het drie maal per jaar opruimen van zwerfafval in een bepaald toegewezen gebied. Hiervoor ontvangen zij een vergoeding. Deze vergoeding is wel ruim lager (een factor vijf op jaarbasis) dan de vergoeding die verenigingen ontvangen voor de inzameling van oud papier. Tijdens de bijeenkomst met verenigingen waren een paar verenigingen wellicht geïnteresseerd in deze optie. Alle verenigingen hebben hierover inmiddels informatie ontvangen.

Er zijn momenteel al 16 schoonconvenanten afgesloten met (andere) verenigingen. Er is nog ruimte voor het aangaan van meer schoonconvenanten. Het is echter niet mogelijk om met alle verenigingen die nu papier inzamelen (22) een schoonconvenant aan te gaan. De reden hiervoor is dat er nog maar een beperkt gebied beschikbaar is.

Alle verenigingen gaven tijdens de bijeenkomst aan de hoop te hebben dat de gemeente een afbouwregeling instelt voor de wegvallende vergoeding voor de verenigingen. Dit werd vooral ingegeven door het feit dat zij weinig andere inkomstenbronnen zien dan die zij nu al hebben naast de papierinzameling. Ook verhogen zij liever niet de contributie (en zeker niet ineens), omdat dan de laagdrempeligheid voor toetreding tot de vereniging wegvalt.

Afbouwregeling

Allereerst een vergelijking met enkele gemeenten in de regio, Waalwijk en Altena, waar de inzameling van oud papier met vrijwilligers onlangs is gestopt. De gemeente Waalwijk gaat geen compensatie bieden aan verenigingen. De raad heeft een motie om verenigingen te compenseren, niet aangenomen. De gemeente Altena is nog aan het onderzoeken of zij verenigingen wil en kan compenseren.

Ten tweede een overweging ten aanzien van een dergelijke afbouwregeling: het lijkt eerlijk om een compensatie te geven aan de verenigingen die vanaf 2024, tegen hun wil, geen oud papier meer mogen inzamelen en daardoor inkomsten missen. Zij hebben met een compensatieregeling, zoals ze zelf ook aangeven, meer tijd om op zoek te gaan naar alternatieve inkomsten of om voorbereidingen te treffen om toch de contributie te verhogen.

Tegelijkertijd zijn er ook vele andere verenigingen die geen oud papier inzamelen en zelf zorgen voor een gezonde financiële situatie van hun vereniging. Het instellen van een compensatieregeling voor alleen de verenigingen die nu oud papier inzamelen zou dan ook kunnen worden opgevat als niet eerlijk tegenover deze verenigingen.

Wanneer we gaan inzoomen op hoe een afbouwregeling er uit zou kunnen zien, zijn er een paar varianten mogelijk. Daarbij is de maximale looptijd ingesteld op drie jaar. Een financiële compensatie komt immers bovenop de hogere kosten die de gemeente toch al moet dragen door een alternatieve inzamelmethode voor het oud papier, ook al zijn deze compensatiekosten veel lager.

Huidige inkomsten (2022) per vereniging

De inkomsten die verenigingen in 2022 hadden door de inzameling van oud papier varieerden van ca. € 1.500 per jaar (verenigingen met één inzamelwijk) tot ca. € 7.500 per jaar (verenigingen met meerdere inzamelwijken). De totale jaarlijkse vergoedingen/kosten bedragen ca € 60.000.

Compensatieregeling

De onderstaande percentages in de verschillende varianten worden gebaseerd op de totaal ontvangen bedragen per vereniging in 2022.

Eén jaar, 50%

Uitgaande van een compensatie van 50% over één jaar zou dit neerkomen op een totale kostenpost van maximaal ca. € 30.000, ten laste van het jaar 2024.

Twee jaar, 66% - 33%

In 2024 zou dit een kostenpost betekenen van (maximaal) ca. € 40.000 en in 2025 nog ca. € 16.000. Totale kosten komen hiermee op maximaal ca. € 56.000.

Drie jaar, 75% - 50% - 25%

Dit komt neer op (maximaal) ca. € 45.000 in 2024, ca. € 30.000 in 2025 en ca. € 15.000 in 2026. De totale kosten van deze variant bedragen maximaal ca. € 90.000.

Er zijn enkele verenigingen die nog maar korte tijd oud papier inzamelen:

- Eén vereniging vanaf oktober 2022
- Eén vereniging vanaf februari 2022
- Eén vereniging vanaf januari 2022
- Eén vereniging vanaf september 2021

Ook deze verenigingen moeten worden gecompenseerd. Het zou echter eerlijk zijn om deze verenigingen voor een lager bedrag te compenseren dan verenigingen die al jarenlang oud papier in te zamelen.